

Omek

Ki Tiszá-Pára 5786
2026. március 2.

V. évfolyam, 18. szám

Az aranyborjú és a tudás fája

Valahányszor az aranyborjúról olvasunk a Tórából, mindig furcsán érezzük magunkat. Zavarba jövünk: hogy tehetek az őseink ilyesmit?

Az Örökkévaló kivette őket Egyiptomból, nekik adta a Tórát, és amikor egy pillanatra magukra maradnak, rögtön bálványt imádnak? Fel sem tudjuk fogni mai ésszel, hogy milyen pozitív célt láthattak ebben.

A megértésben segíthet, hogy Bölcsseink az aranyborjú bűnét az első ember bűnéhez hasonlítják:

„Amikor a kígyó odament Évához, tisztátalanságot [zuhámá] hozott rá. Amikor Izrael a Szináj hegyénél állt, eltávozott belőlük ez a tisztátalanság.” (Sábát 146a)

A Zohár hozzáteszi:

„Amikor vétkeztek az aranyborjúnál, akkor mindenféle magas szintet elveszítettek [...] és újra magukra vonták a kígyó korábbi, rossz hatását.” (2:193b)

Érdekes, hogy a Talmud a fent idézett helyen ezt a visszaesést nem írja le. De a Tóra maga utal rá:

„És levették Izrael fiai ékszereiket [amik] a Chorév hegyéről voltak.” (Mózes 2., 33:6)

Ezt a mondatot magyarázza a Talmud máshol így:

IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség

Székhely: 1074 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 11-13.

Felelős kiadó-szerkesztő:

Szántó-Várnagy Binjomin

Lapterv: Novák Tamás

Borítókép: Canva AI

Terjesztés: Vida Ákos

Megjelenik 100 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

Csatlakozz az OMEK támogatói

köréhez! Támogasd havonta a nyomtatást, és részesülj kedvezményekben. *További részletek:*

<https://orti.hu/omek-tamogatok>

„Amikor Izrael előbb mondta a 'náásze'-t [megcselekedjük] és csak utána a 'nismá'-t [meghallgatjuk], 600,000 szolgálattelvő angyal jött, és mindegyikük két-két koronát adott mindenkinek Izraelből – egyet a 'náásze', egyet a 'nismá' számára.

Amikor pedig vétkeztek, 1,200,000 ártó angyal jött le, és levették, ahogyan írva van: 'És levették Izrael fiai ékszereiket...' (Sábát 88a)

Így az aranyborjú bűne egy napon említhető a tudás fájának bűnével. De mi az összefüggés közöttük?

Az aranyborjú bűnének hatása ugyanaz volt, mint az első ember bűnének hatása: az ember visszaesett eredeti, magas szintjéről.

Az embert az Örökkévaló eredetileg tökéletesnek teremtette meg. Ahogyan a Tóra leírja, nem úgy, ahogyan az állatokat, hanem saját maga formálta, saját lelkét fújta bele. Akkor mégis hogyan vétkezhetett?

Mose Cháim Luzzato rabbi (1707-1746), a Rámchál ezt gyönyörűen megmagyarázza: eredetileg is volt szabad választás, jó és rossz között, de az a bűn előtt jóval egyszerűbb volt. Az ember ura volt a cselekedeteinek. Ettől kezdve az ember kijavításához sokkal több erőfeszítésre és eszközre van szükség (ld. Derech Hásém 1:3:8).

Ha azonban a Szináj hegynél valóban ehhez az állapothoz tértünk vissza, akkor mit akartunk az aranyborjútól? Egy szellemileg megtisztult állapotban lévő embert hogyan érdekelhet egy üres bálvány szobor?

Ádám értelmezése szerint nem bünt követett el, hanem valamiféle vélt magasabb rendű jót akart elérni (pl. az istenszolgálat magasabb szintre emelése a kihívások megerősítése által).

A Szináj hegyénél Izrael ugyanezt a szintet érte el, és a bálványt nem bálványnak tekin-

tette.

Meglepő: az elmúlt két hétben pontosan arról olvastunk, hogy ebben nem is tévedtek olyan nagyot. A Szentély építésének parancsát mi, olvasók, már láttuk ezen a ponton. A nép azonban csak a két kőtáblát kapta meg, és utána Mózes eltűnt a szemeik elől 40 napra.

Amit a nép kért, az valójában egy aranyból formált szobor, ami valójában nem sokban különbözik a frigyláda tetején megformált kériuvoktól (ld. Mózes 2., 25:18).

Tehát a „bálványimádóknak” látszólag igazuk volt: a következő lépésben egy Szentélyre, szent helyre és szent eszközökre lesz szükség, amik kézzelfoghatóbbá teszik a Teremtővel való kapcsolatot, szentséget hoznak ebbe a földi világba, és mintegy „lakóhelyévé” lesznek az Örökkévalónak. Akkor viszont mi volt a bűnük – miben tévedtek?

Végeredményben mégiscsak egy bálványt hoztak létre, amit a Tóra tilt. Számukra ez lehet, hogy nem bálvány volt, mivel ők nem tekintették annak, de a Tóra kritériuma szerint az volt, mivel a Szentéllyel ellentétben ezt nem az Örökkévaló parancsolta.

A Talmudban található egyik vélemény szerint a tiltott gyümölcs a szőlő volt (ld. Szanhedrin 70a). Az Or HáCháim (1696-1743) népszerű magyarázata szerint mivel az ember éppen pénteken lett teremtve, így elegendő lett volna az estét, azaz a sábát beköszöntét megvárnia, és már kaphatott is volna a gyümölcsből, amit kidusbornak használhatott volna (ld. Mózes 1., 49:3-ra írt magyarázata).

Az aranyborjú esetében is így történt: „látta a nép, hogy késlekedik Mózes lejönni a hegyről” (32:1). Tiltalom ellenére cselekedtek, tudatosan, de ha csak a megfelelő pillanatot kivárták volna, akkor pontosan az történt volna meg, amit ők maguktól is helyesnek ítélték.

A jó hír mindebből az, hogy ha a Tóra útját járjuk, akkor lehetőségünk van arra, hogy megtisztuljunk, és elérjük azt a szintet, ahol az első ember volt a teremtésekor. A Tóra adásában benne van az az erő, hogy eltávolítsa a kígyó „mérget”, azaz azt a zavarodottságot és az akaratgyengésséget, ami az embert a bűnre viszi.

A rossz hír viszont az, hogy még mindez önmagában nem elég. Ha szellemileg már tiszták vagyunk, még akkor is képesek lehetünk megindokolni, megmagyarázni magunknak azt, hogy miért van igazunk. Sőt, akár az is

lehet, hogy valóban igazunk is van!

Hiszen mind Ádámnak, mind az aranyborjút imádó népnek valahol igaza volt. De ha nem vagyunk képesek elfogadni azt, hogy a Teremtő az, aki felettünk van, gondunkat viseli, és magasabb szempontból látja a dolgokat, akkor ugyanúgy hibázhatunk.

És ez a hiba akár súlyosabb következményekkel is járhat, mint az, ami a zavarodottságból származik. Így a Tóra arra tanít minket, hogy az intellektus fontos, de a megértés növekedésével párhuzamosan a szerénységnek is egyszerre kell erősödnie.

HALACHA

Közösségi ima – akár minjen nélkül is?

Bölcseink tanítása szerint a közösségben mondott ima [*tefilá becbur*] ereje különleges:

„Nem hallgattatik meg az ember imája, csakis a **gyülekezés házában** [*zsinagógában*] [...]”

Honnan tudhatjuk, hogy a Szent, Áldott Ő megtalálható a zsinagógában? Ahogyan írva van: 'az Örökkévaló a hatalmasok gyülekezetében áll'.

És azt honnan tudjuk, hogy ha **tízen imádkoznak**, akkor az Örökkévaló Jelenléte [*Sechiná*] van velük? Ahogyan írva van: 'az Örökkévaló a hatalmasok gyülekezetében áll'”

(*Berácht* 6a, *Zsoltárok* 82:1 alapján)

Talán meglepő lehet, hogy az imának csak az egyik fő katalizátora a *minjen*, a közösség, a másik azonban maga a zsinagóga.

A *Sulchán Áruch* így írja:

„Igyekezzen az ember a **zsinagógában** imádkozni a **közösséggel**.” (*OC* 90:9)

Világos, hogy ha zsinagógában vagyunk és a közösség is velünk van, akkor az az ima erősebb, mintha mindkettő hiányzik. A kérdés csak az, hogy a zsinagóga ill. a közösség ön-

magában is külön értékkel bír?

A fenti talmudi tanítás magyarázóinak megszokik a véleménye. Van, aki szerint a zsinagóga csak akkor értékes, ha ott van a közösség is (*Tur*). Más szerint azonban az egyén imája a zsinagógában ugyanúgy meghallgattatik, ahogyan a közösség imája bárhol máshol (*Rámbám*)

Ez a vita abban a kérdésben csúcsosodik ki, hogy melyiket válasszuk:

inkább imádkozzunk egyedül a zsinagógában, vagy a közösséggel a zsinagógán kívül?

A *Sááré Tesuvá* szerint a közösség a fontosabb (*90:12*), a *Miskenot Jáákov* szerint azonban a zsinagóga (*OC* 1:87).

Magyarországon (is) gyakran előfordul, hogy összegyűlünk a zsinagógában imára, de nincsen meg a *minjen*. Sokan ilyenkor kétségbeesnek: minek jöttünk?

Mindenekelőtt: az imát mindenképpen el kell mondania, ha jön zsinagógába, ha nem. Azáltal, hogy eljött, az imája automatikusan nagyobb eséllyel hallgattatik meg. Mindezen túl most azt is megtanultuk, hogy van olyan véle-

mény, hogy a minjen nélkül mondott zsinagógai ima akár értékesebb is lehet mint a minjennel, zsinagógán kívül mondott ima.

Többször is előfordult, hogy elkezdtek mondani a zsinagógában az esti imát minjen nélkül, és némelyek előbb fejezték be az imát, így elindultak hazafelé. Meglátásom szerint ez nem helyes.

A *Pirké Ávot* különböző bibliai bizonyítékokat gyűjt a Teremtő Jelenlétének szintjeire:

„Ha tízen ülnek és a Tórával foglalkoznak, az Örökkévaló Jelenléte [Sechiná] van közöttük [...] Honnan tudjuk, hogy öten is? [...] Honnan, hogy hárman is? [...] Honnan, hogy ketten is? [...]” (3:6)

Ebből az idézetből világos, hogy nemcsak a 10 fő számít.

Óvakodjunk attól a tévhitől, hogy minjen nélkül az ima nem ima!

Bölcseink tanítása szerint a 2, 3, 5 fős csoportoknak is külön ereje van. Ezért ha nincsen nagyon sürgős teendője az imádkozóknak, ne hagyják társaikat magukra, csak azért, mert

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 16:24 és 17:17 között.

Szombat kimenetele: 18:23.

Péntek este 18:00-tól Kábálát Sábát.

Szombat reggel 9:00-tól ima, Tóraolvasás, majd kidus.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:03-ig.

Hétköznapi délutáni tanulások hétfőtől csütörtökig 16:30-kor, a Nagy Fuváros utcai zsinagógában, a délutáni ima előtt, valamint online: <https://t.me/betjehuda>.

Korábbi felvételek, támogatás: <https://www.patreon.com/cw/Binjomin>

Imák dallamai Binjomin rabbival! Hallgasd meg az új albumot (*Ashira v'Azamra*) online, a QR kód beolvasásával:

Sábát sálom! Gut sábesz!

ők lassabban imádkoznak!

Éppen az esti imában, az *Ámidá* előtt bevezetett mondatok célja az, hogy az imádkozók egymást megvárják, ne menjenek egyedül haza. Ez a magyarázata annak is, hogy ezt az imarészt Izrael földjén nem szokták mondani (ld. *Sulchán Áruch* 236:2, *Misna Berura*).

Cháim Smuelevitz rabbi (1902-1979), a neves *Mir jesiva* vezetője fantasztikus elvet tanít a háborúba induló katonák kapcsán. Miután minden lehetséges kifogást felsoroltak, azokat is hazaküldik, akiknek „fél a szíve”:

„Hogy ne olvassa meg testvéreinek a szívét, [hogy ne legyen olyan] mint az ő szíve” (Mózes 5., 20:8)

A közösségben mondott ima különleges érdeméhez közösségre van szükség. A közösség tagjai odafigyelnek egymásra, fizikai és szellemi értelemben egyaránt. Nem egyfajta „ima-szolgáltatásért” jövünk a zsinagógába, hanem egy csapat vagyunk.

Ezért arra is gondoljunk, hogy a másiknak milyen érzés az, ha megvárjuk, és az ima végét is közösen mondhatjuk el – akár minjen nélkül is.

